

Verstoten lammeren

Oorzaken en gevolgen

Iedere schapenhouder krijgt er wel eens mee te maken: een ooi verstoot na de geboorte een of meerdere lammeren. Er kunnen vele oorzaken in het spel zijn. In deze brochure mogelijke oorzaken en gevolgen en enkele adviezen.

Inleiding

Het verstoten van lammeren heeft verschillende oorzaken. Is een lam ziek, of heeft het andere afwijkende uiterlijkheden, dan kan dat voor de ooi al een reden zijn het jonge dier af te wijzen.

Bij meerlingen komt het voor dat een ooi een van de lammeren niet als eigen lam herkent of dat de binding tussen moeder en lam onvoldoende tot ontwikkeling komt.

Vaak zijn er gewoon meer lammeren dan een ooi kan voeden. Dit treedt meestal op bij drie- of meerlingen: de ooi verstoot dan meestal het kleinste lam.

Hoe de schapenhouder moet handelen is afhankelijk van wat er precies aan de hand is.

Levende Have

Tekst: Jinke Hesterman
Foto's: Jan Smit/Dierenbeeldbank
© Stichting Levende Have 2013

Krijgt de ooi voor het eerst lammeren?

Bij onervaren ooiën komt het vaker voor dat ze een lam verstoten. De ooi weet niet wat ze met de lammeren aanmoet en vindt het vervelend dat ze proberen te drinken. Soms lukt het ooi en lam aan elkaar te laten wennen, soms niet. Ooiën gaan lang niet altijd zachtzinnig om met de lammeren die ze verstoten.

Actie: Controleer de uier. Komt er onvoldoende melk uit, dan kan er sprake zijn van een beschadigd uier of uierontsteking. Raadpleeg dan een dierenarts. Komt er voldoende melk uit, hou de ooi dan vast en laat het lam drinken. Dit is in de stal makkelijker te realiseren dan buiten. Let goed op of de ooi het lam van zich afduwt. De ooi is in staat het lam ernstig te beschadigen. Leidt het gedwongen drinken niet tot acceptatie, haal ooi en lam dan uit elkaar. Loopt de ooi met haar lam buiten en staat ze wel toe dat het lam onder gedwongen omstandigheden drinkt, doe de ooi dan een riempje om waaraan u een lang touw bevestigt. Als u het lam wil laten drinken, gaat u op het riempje staan. Dit gedwongen drinken is vooral van belang in de eerste 36 uur in verband met de opname van biest. Blijft de ooi het lam verstoten, dan kunt u overgaan op flesvoeding.

Verstoot een ooi het ene lam niet en het andere wel?

Het kan zijn dat een ooi het verstoten lam niet als het hare herkent. Het kan zijn dat een gedeelte van het uier verloren is gegaan door een eerdere uierontsteking.

Actie: Controleer of er melk komt uit beide spenen, of beide spenen normaal aanvoelen. Is dat het geval, probeer het verstoten lam de eerste 36 uur in elk geval bij de ooi te laten drinken. Wacht af of de ooi-lam binding alsnog tot stand komt. Zet het lam echter apart als de ooi het dreigt te beschadigen. Is een gedeelte van de uier verloren gegaan, zet het lam dan over op flesvoeding. Tap eventueel biest van de ooi af en doe dat in de fles.

Verstoot een ooi meerdere lammeren?

Dit kan duiden op onervarenheid. Maar ook op onvoldoende ontwikkeling van de uier ten gevolge van ondervoeding in het laatste stadium van de dracht, op een gezwollen uier of uierontsteking. Het geven van melk kan dan pijn doen. Een uierontsteking kan ontstaan nadat een lam de ziekteverwekker tijdens het zogen op de moeder heeft overgebracht. In dat geval doet het verstoten zich pas in een later

stadium voor. Maar het niet laten drinken of een verminderde melkgift kan ook het gevolg zijn van een eerdere uierontsteking of van een ontsteking die niet goed zichtbaar of voelbaar is.

Actie: Controleer of er melk uit de tepels komt; of de tepels hard aanvoelen; of de uier warm is. Zijn er afwijkingen aan de uier of is er een verminderde melkgift, dan kan dit duiden op een acute, chronische of subklinische uierontsteking. Schakel in elk geval een dierenarts in voor een juiste diagnose en behandeling. Een ooi kan ernstig ziek worden van een acute uierontsteking. Laat het lam/de lammeren niet drinken bij een andere ooi, want er kan sprake zijn van een besmettelijke aandoening.

Wil het lam niet drinken?

Soms lijkt het alsof de ooi het lam niet wil voeden, maar in feite is het lam niet in staat te drinken. Dat kan doordat de ooi teveel spanning op de uier heeft staan, waardoor de spenen te groot zijn en het lam ze niet te pakken krijgt. Het kan ook zijn dat het lam onvoldoende zuigreflex heeft.

Actie: Tap de melk bij de ooi af en geef deze met de fles aan het lam. Heeft het lam in het geheel geen zuigreflex dan kan

dit duiden op een te geringe levensvatbaarheid. Heeft het lam onvoldoende zuigreflex doordat het nog niet heeft gedronken en daardoor is verzwakt, dan kan sondevoeding helpen. Met een sonde van de juiste lengte, dus afgemeten tot aan de maag (achter de ribboog), moet het goed gaan, mits de sonde tot de afgemeten lengte is doorgeschoven. Na de sondevoeding kan worden overgeschakeld op flesvoeding.

Biest

Het is van levensbelang dat lammeren direct na de geboorte drinken. De eerste melk, biest of colostrum genoemd, heeft een aantal unieke eigenschappen. Het bevat meer vet en vooral meer eiwit dan gewone melk. Bovendien heeft het een hoog gehalte aan antilichamen en immunoglobinen.

Leg voor noodgevallen een voorraadje biest aan in de diepvries. Het beste is biest van de eigen soort. Mocht dat niet voorradig zijn dan kan er ook biest van de koe gebruikt worden. Echte verse biest is altijd beter dan de poedervorm. Heel belangrijk is de biest niet te verwarmen in de magnetron. Voor de toediening van biest geldt: veel, vlug en vaak.

Gedragsproblemen bij fleslammeren

Fleslammeren kunnen op latere leeftijd vervelend gaan doen tegen mensen. Dit komt doordat ze de mens teveel als soortgenoot zien. Houd de lammeren daarom zoveel mogelijk in de kudde, reageer niet op gemekker, geef ze op vaste tijden drinken en wen ze eraan dat ze u ook kunnen zien zonder dat ze drinken krijgen.

Overleggen van verstoten lammeren

Ooien met een eenling, kunnen dienen als pleegmoeder van een verstoten lam, mits beide ongeveer gelijktijdig zijn geboren. Daartoe smeert u het verstoten lam in met de nageboorte van het lam van de pleegmoeder. Vervolgens legt u het lam bij de pleegmoeder. Succes niet altijd verzekerd, maar wel het proberen waard.

Voorkom verstoten

Zorg voor de juiste omstandigheden waaronder een ooi kan lammeren. Zijn die omstandigheden in orde, dan zal de ooi haar lammeren makkelijker accepteren.

Lopen de schapen in de wei? De ooi zal zich voorafgaand aan het aflammeren afzonderen van de kudde en een plekje zoeken waar de lammeren ter wereld kunnen komen. Haal een ooi die dit gedrag vertoont niet naar binnen en verstoor het proces zo min mogelijk. Laat de lammeren op de uitgekozen plaats geboren worden. Laat de lammeren en de ooi aan elkaar wennen.

Zijn de dieren aan elkaar gewend? Verplaats pas dan moeder en lam(meren) eventueel naar een hokje.

Werpen de ooien binnen? Reserveer tijdig een apart hokje zodat de ooi kan wennen aan de situatie. Laat na de geboorte moeder en jongen een paar dagen bij elkaar in het hokje zitten. Zij kunnen elkaar dan niet uit het oog verliezen, zodat er een goede binding kan ontstaan.

